

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1928 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 13 oktober 1927 dagtecknad, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 2, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade, här nedan intagna förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 (nr 42 s. 1) om rätt till fiske; och

2) förslag till lag om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till de propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehäft följande i anledning av propositionen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) nr 41 i första kammaren av herr *Hansson, Sigfrid* och nr 74 i andra kammaren av herr *Brännberg m. fl.*, lika lydande, vari hemställts

a) att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse av § 3 i lagen om rätt till fiske, att följande punkter utgå ur den föreslagna lagen:

i Vette, Tanums och Kville härad have strandägaren allena rätt till fiske efter hummer; dock att, där sådant fiske vid stränderna av en ö och därtill hörande holmar av ålder oklandrat bedrivits jämväl av andra å ön boende än strandägarna, därvid skall förbli; ;

fisket efter hummer tillhör ock strandägaren,

i Åbyfjorden innanför en linje, som tänkes dragen där kortaste avståndet är mellan Skorvhuvud och andra stranden,

i Brofjorden innanför en linje, som tänkes dragen rätt åt öster från södra änden av Rödhällorna, samt

i Gullmarsfjorden innanför en linje, som tänkes dragen från Lindholmens västligaste udde till sydligaste udden av Finsbolandet.

b) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt utreda innebörden i begreppet »fast och rörlig redskap» samt för nästa års riksdag framlägga förslag i ärendet.

2) nr 113 i första kammaren av herr *Sundberg* och nr 123 i andra kammaren av herr *Wallerius*, lika lydande, vari hemställts,

dels att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen om rätt till fiske, att ifrågavarande paragraf erhåller följande lydelse:

»I Norrbotten — — — — — onsdag.

Vid de — — — — — skall dragas.

I Göteborgs och Bohus samt Hallands län äge varje svensk undersåte även eljest rätt att med rörlig redskap, vartill i förevarande fall hänföres jämväl mindre ålryssjor (alt. ålryssja av högst 80 centimeters höjd), utöva fiske eller agntäkt — — — — — det underhåller.»;

dels ock att 1 § i lagen om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt måtte erhålla motsvarande lydelse, därest så för tydlighets skull ansåges erforderligt.

3) nr 73 i andra kammaren av herr *Isacsson m. fl.*, vari hemställts,

att riksdagen ville besluta, att den i kungl. propositionen nr 2 föreslagna ändringen i lagen av den 27 juni 1896 om rätt till fiske även skulle äga tillämpning på kuststräckan Falsterbo fyr och gränsen mot Halland, samt att den ändring av lagtexten, som ett bifall till detta yrkande medförde, måtte verkställas av vederbörande utskott.

4) nr 304 i andra kammaren av herr *Ward m. fl.*, vari hemställts,

att riksdagen, i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 2 med förslag till ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om fortsatt och skyndsamt utredning samt framläggande av förslag angående ändrade bestämmelser om fiskerätten i rikets östra delar med särskilt aktgivande på strömmingsfisket i Bråviken.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de gjorda framställningarna, hänvisas till motionerna i den mån redogörelse i det följande därför icke lämnas.

Gällande
lags bestämmelser om
rätt till
fiske i havet.

I propositionen lämnas följande redogörelse för gällande lags bestämmelser om rätt till fiske i havet:

»Beträffande rätten att idka fiske i saltsjön gäller enligt 1 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske, att varje svensk undersåte äger bedriva fiske i öppna havet; dock får fiskegård, ryssja eller annan dylik fast fiskeredskap där utsättas blott med särskilt begivande. Däremot har som regel saltvattensfisket närmare strand förbehållits dennas ägare. Enligt 2 § tillhör sålunda saltsjöfisket inomskärs dem, som äga stränder och holmar omkring fiskevattnet, var-

jämte vid öppna havsstranden och utom skären strandägarens enskilda fiske-rätt omfattar det vatten, som finnes till och med etthundraåttio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager.

Dessa regler gälla emellertid icke undantagslöst. Så stadgas i 12 §, att om genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller skatt-läggning eller på annat lagligt sätt är annorledes bestämt än förut sagts om någons rätt till fiske, detta skall vara gällande. Och i 8 § meddelas särskild bestämmelse, att kronans enskilda fisken — vilka till väsentlig del under äldre tider kommit i kronans besittning på grund av då gällande regler angående upptagande av fiske och kronans rätt att av fisken njuta inkomst — skola vara kronan och dess rättsinnehavare förbehållna. Vidare äro några allmän-na inskränkningar stadgade, på grund av vilka strandägaren är pliktig i viss utsträckning tåla, att jämväl andra idka fiske i det till hans fastighet hörande vattnet. Härutinnan äro bestämmelser meddelade dels huvudsakligen till främ-jande av de stora fiskena och dels för sådana fall, där av ålder en rätt till utövande av fiske vid annans strand ansetts vara för handen.

Sålunda heter det i 3 § första stycket, att i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län å ställen, där sådant av ålder varit van-ligt, strömmingsfiske med rörlig redskap må idkas av varje svensk undersåte även vid annans strand, så framt den består av skogsmark eller sten och ej av åker eller äng; dock är vid notfiske strandägaren, där han deltagar i fiske, be-rättigad till första notdräkten varje måndag och onsdag. Enligt andra stycket i samma paragraf gäller, att vid de delar av rikets västra kust, där för fån-gande av havsfisk, som går till stränderna i stora stim, de fiskande av ålder oklandrat följt fisken efter dess drev och fiskat vid annans strand, sådan rättig-het fortfarande tillkommer dem. Emellertid må i detta fall vid notfiske strand-ägaren, när han deltagar i fisket, bestämma den ordning, vari hans not skall dragas. I paragrafens tredje stycke förklaras, att där vid öppna havsstran-den och utom skären, samt i Göteborgs och Bohus samt Hallands län jämväl inomskärs, de fiskande av ålder oklandrat med rörlig redskap utövat fiske eller agntäkt vid annans strand annorledes än i lagen är medgivet, de skola vara vid sådan rätt bibehållna. Med avseende å samtliga här nämnda fall är emeller-tid föreskrivet, att om strandägare med kostnad upprepansat eller upptagit not-varp inom det till hans strand hörande området i vattnet, han är berättigad att uppbära trettondedelen av den fisk, som av andra fångas i varpet, så länge han underhåller det. Där fiske efter vad nu sagts idkas vid annans strand, äga de fiskande att nyttja stranden för landfäste och sådan tillfällig uppdragning av redskap och båt, som för fiskets utövande är av nöden, dock med skyldighet att svara för skada och intrång. Anmärkas må ock, att enligt 4 § varje svensk undersåte äger rätt att idka fiske med krok eller rev å djup i yttre skärgården och i havsbandet.

Nu berörda inskränkningar i strandägarerätten gälla vare sig stranden till-hör kronan eller är i enskild ägo. För visst fall äro emellertid särskilda be-stämmelser meddelade angående fiskerätten vid kronans stränder. Så äger enligt stadgande i 1 § varje svensk undersåte fiska vid sådana kronan till-höriga havsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar, vilka icke höra till något hemman eller innehavas under särskilda villkor. Fast fiskeredskap av nyss angivna slag må emellertid ej heller här utsättas utan särskilt tillstånd. I detta samband må nämnas, att med hänsyn till de omständigheter, under vilka åtskilliga kronan tillhöriga holmar och skär anslagits lotsverket, rätten till fisket vid dessa i viss omfattning tillkommer vederbörande lotspersonal.»

Såsom framgår av förestående redogörelse innehåller den gällande lagstift-ningen särskilda bestämmelser, vilkas syfte är att erkänna och trygga vissa

lokala sedvanor beträffande havsfisket. Det är emellertid att märka, att lagen icke i något fall inskrivit den lokala sedvanan såsom ovillkorlig rättsregel: samtliga undantag göras beroende av villkoren att fisket »av ålder varit vanligt» (det norrländska strömmingsfisket) eller »av ålder oklandrat» utövats (fiske i allmänhet vid öppna havsstranden och utom skären samt i Göteborgs, Bohus och Hallands län även inomskärs ävensom stimfisket å Västkusten).

*Lagstift-
ningens
utveckling.*

Med hänsyn till innebörden av det föreliggande förslaget torde böra i korthet erinras om den utveckling fiskerättslagstiftningen i vårt land undergått i fråga om rätten till havsfisket.

I likhet med landskapslagarna innehåller 1734 års lag icke några allmänna regler beträffande rätten till fiske. Dock har man av de detaljfall, som lagen behandlar, ansett sig kunna draga den slutsatsen, att den byggde på den förutsättningen, att strandägaren i allmänhet ägde ensamrätt till fisket vid sin strand. Svensk rättsuppfattning skulle alltså i detta hänseende ha avvikit från såväl danska som norska rättsregler, vilka däremot inneburo, att rätten till fiske i havet i allmänhet var fri.

1776 års
fiskeristadga.

I vår första allmänna fiskerilag, 1776 års stadga, fastslogs sedermera uttryckligen förberörda grundsats. Redan denna stadga innehöll emellertid — förutom undantagsbestämmelser motsvarande 8 och 12 §§ i nuvarande lag (kronofiskerier, urminneshävd m. m.) — stadganden i ändamål att skydda *sedvanefisket vid amans strand*. Sålunda stadgades angående frihet för dem, som fiskade strömming i Norrland — likasom för invånarna i Finland — att, där sådant varit vanligt, vid öppna havs-, skogs-, bergs- och stenstränder idka med jordägaren gemensamt sådant fiske. Vidare bestämdes, att i de skärgårdar, där fiskare oklandrat och efter gammal vana ömsom fiskat vid varandras land och följt saltsjöfiskens efter dess drev, skulle »förbli efter förra vanligheten»; i synnerhet borde inga svenska undersåtar stängas från nyttjande av sillfisket i Nordsjön vid vems stränder det kunde vara. Samma skulle ock gälla med avseende å sillfiske i Östersjön, varest någon ymnighet därav kunde visa sig. Tydligen ha de lokala sedvänjorna — särskilt, synes det, med hänsyn till de nationalekonomiskt betydelsefulla fiskena — ansetts böra skyddas. I detta avseende har framhållits, att med bestämmelsen om det fria fisket i vissa skärgårdar särskilt åsyftats att fastslå, att de sedvanor, som levde kvar i de gamla norska och danska landskapen — förnämligast i Bohuslän — skulle lämnas orubbade.

1852 års
fiskeristadga.

1776 års stadga ersattes av 1852 års fiskeristadga, vilken visserligen i fråga om rätten till fiske i havet i huvudsak följde de äldre bestämmelserna, men som dock på en i nu förevarande avseende betydelsefull punkt innebar en olikhet. Med anledning av att högsta domstolen uttalat, att ovanberörda bestämmelse i 1776 års stadga angående visst skärgårdsfiskes frihet ursprungligen skulle hava avsett endast sillfångsten eller i allmänhet sådana slag av havsfisk, som ginge mot stränderna i större drev eller stimmar, borttogs nämligen ur stadgandet de ord, vilka kunde tjäna att skydda den sedvanerätt, som av ålder funnits i vissa skärgårdar, nämligen att fiska vid annans strand — oav-

sett huruvida fångsten gällde drev- och stimfisk. Stadgandet blev alltså 1852 inskränkt till sistnämnda slag av fångst.

Emellertid väcktes snart nog fråga om revision av 1852 års stadga. 1878 års riksdag avlät härom skrivelse under motivering huvudsakligen, att fiskeristadgans bestämmelser icke i alla hänseenden ägde den tydlighet, som vore önskvärd, samt i avseende å såväl ortförhållanden som fiskslag vore av alltför generell beskaffenhet, vartill komme, att stadgans föreskrifter i allmänhet kunde anses vara av väl prohibitiv natur. I anledning härav utarbetade en av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté betänkande med förslag till ny författning. Erinras må att i detta förslag blev hemställt om en bestämmelse av innehåll, att de fiskande, där sådant av ålder varit vanligt, skulle äga följa havsfisk och hummer efter dess drev och fiska vid annans strand — med vilken bestämmelse huvudsakligen synes ha åsyftats en återgång till den före 1852 gällande innebörden av motsvarande bestämmelse. Vid behandling av berörda författningsförslag, som avgavs 1883, ansågs emellertid lämpligt, att de bestämmelser, som vore av allmän lags natur, sammanfattades i en särskild lag och sålunda, i motsats till vad förut varit fallet, fullständigt skildes från de ekonomiska och administrativa föreskrifterna i ämnet.

1883 års
författnings-
förslag.

Ny kommitté tillsattes för utarbetande av förslag till dylik lag, vilken kommitté år 1894 angav betänkande.

1894 års
kommitté.

Då nu gäller att verkställa jämkningar i 1896 års lag, synes det vara av vikt att bringa i minne de allmänna principer, som nämnda kommitté följde vid uppgörande av sitt förslag. Kommittén gjorde i dylikt hänseende inledningsvis följande för lagstiftningsfrågans dåvarande läge synnerligen belysande uttalande:

Den granskning, kommittén haft att ägna de till allmänna lagens område hörande delarna av fiskerilagstiftningen, hade i allmänhet icke föranlett kommittén att föreslå några mera genomgripande förändringar i nu gällande stadganden. Oaktat en väsentlig omarbetning av de nuvarande, i många fall bristfälliga och otydliga stadgandena kunde synas önskvärd, hade kommittén likväl funnit sig nödsakad att uppgiva tanken på en sådan mera omfattande revision. Orsaken härtill låge, såsom lätt torde inses, i de svårigheter, som skulle vara förenade med övergången till de nya rättsregler, vilkas genomförande kunde komma i fråga. De privaträttsliga delarna av fiskerilagstiftningen utgjorde enligt sakens natur ett lagstiftningsområde, där rubbningar i de grundsatser, som en gång gjort sig gällande, lätt förde med sig kränkning av bestående rättigheter eller andra befogade intressen. I all synnerhet vore detta fallet i vårt land, där lagstiftningen i större omfattning än på de flesta andra ställen gjort fisket till privategendom. En lagförändring, varigenom privat fiske överginge till kollektivt, vore av nyss antydda orsak oftast betänkelig och borde ej företagas, utan att vederlag lämnas de fiskeberättigade eller deras samtycke inhämtades. Förändringar i motsatt riktning, kollektiva fiskerättigheters ersättande med individuella, fordrade, även de, synnerlig varsamhet. Där rätten till fiske är mer eller mindre oberoende av äganderätten till fiskevattnet, kunde nämligen under i övrigt gynnsamma förhållanden lätt uppstå en befolkning av yrkesfiskare, och om, såsom ofta är fallet, denna vore för sin utkomst i väsentlig mån hänvisad till ett visst slags fiske eller fiske på en viss trakt, insåges lätt, vilken be-

tänklig rubbning i levnadsvillkor kunde vållas av en lagförändring i den senast antydda riktningen. Vad sålunda anförts gällde icke allenast de skrivna lagbuden utan i lika hög grad de rättssatser, som bildats genom sedvana. Enligt vad erfarenheten visade, spelade sedvanerätten i hithörande frågor en synnerligt stor roll. I skilda delar av landet mötte man i fråga om rätten till fiske en eller annan lokal, på sedvana grundad uppfattning, som avvekte från den skrivna lagen, men vore fast rotad i befolkningens rättsmedvetande. Utan att förbise de olägenheter, en dylik lokal rättsbildning medför, hade kommittén likväl, med hänsyn till vad ovan blivit yttrat angående faran av rubbningar i gällande grundsatser på detta område, trots det icke kunna ifrågakomma att upphäva dessa rättssedvanor utan, såsom förslaget utvisade, funnit sedvanerättens resultat i hithörande fall böra erhålla uttryckligt erkännande i lagstiftningen. De förändringar kommittén föreslagit i de gällande bestämmelserna voro alltså av huvudsakligast formell natur. Endast i de fall, där de ovan angivna betänkligheterna icke ägt någon avsevärd betydelse, innehölle förslaget sakliga förändringar.

I kommitténs lagförslag ingick en ny bestämmelse av följande innehåll: »Där å viss ort de fiskande av ålder oklandrat utövat fiske eller agntäkt vid annans strand annorledes än i denna lag är medgivet, vare de vid sådan rätt bibehållne.»

Motiven till denna bestämmelse återfinnas huvudsakligen i det i propositionen (sid. 23—24) återgivna yttrandet. Av yttrandet framgår, att kommittén utgick från förefintligheten i många delar av landet av sedvanor, som stodo i strid med 1852 års stadga, framförallt i de gamla danska och norska provinserna, men även å Östersjökusten och i vissa insjöar. Dessa lokala sedvanor vore enligt kommitténs uppfattning av alltför stor vikt för landets fiskarbefolkning för att vid en revision av fiskerilagstiftningen kunna lämnas obeaktade. Till förekommande av mera väsentliga rubbningar i rådande grundsatser om fiskerätt syntes det kommittén vara av nöden, att lagstiftningen i förevarande fall, där sedvanerätten av särskilda anledningar kommit att erhålla större betydelse än på de flesta områden, och där den lokala naturen av dess resultat lade alltför stora hinder i vägen för dessas införlivande med den skrivna lagen, genom en allmän bestämmelse gäve sitt uttryckliga erkännande åt dessa resultat.

1896 års
riksdag.

Sedan Kungl. Maj:t till 1896 års riksdag avlätit proposition i enlighet med kommittéförslaget, gjordes inom lagutskottet vissa icke oväsentliga erinringar. Utskottet ansåg visserligen önskvärt, att lagstiftningen lämnade sitt skydd åt en fiskarbefolkning, som för utövande av sin näring icke hade någon rätt, allenast sed att lita sig till — och härutinnan syntes förhållandena på rikets västkust vara förtjänta av synnerligt beaktande — men att tillmäta de lokala sedvanorna i allmänhet en sådan vikt, som föreslagits, utan att något verkligt behov av dylik inskränkning i den enskildes strandäganderätt kunde anses ådagalagt, vore enligt utskottets tanke ej att tillråda. Utskottet hade sålunda först och främst undantagit allt sötvattensfiske från grundsatsens tillämplighet. Ej heller fisket inomskärs kunde, enligt utskottets mening, lämpligen och rättvisligen i allmänhet undandragas den enskilda strandäganderätten, såsom förhållandet skulle bliva, om ifrågavarande bestämmelse därå bleve tillämplig. Endast i

fråga om Göteborgs och Bohus samt Hallands län hade utskottet ansett förhållandena härutinnan påkalla ett undantag. Även i ett annat avseende hade utskottet ansett ifrågavarande stadgande böra modifieras. Utskottet hade nämligen ansett det lämpligast att uttryckligen omnämna, att de lokala sedvanor, som i stadgandet tillades kraft av lag, endast avsåge fiske med rörlig redskap, helst, enligt vad kommitterade anført, fiske med fast redskap även vid västkusten städse betraktades såsom strandägarens uteslutande rätt. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I enlighet härmed utfärdades 1896 års lag om rätt till fiske.

Att 1896 års lag icke erbjöd en definitiv lösning av de omstridda fiskerilagstiftningsfrågorna blev emellertid snart nog uppenbart. Från olika delar av rikets kuster restes starka krav på revision av lagen i syfte att bättre trygga fiskarbefolkningens intressen. Det gjordes i huvudsak gällande, att lagens »erkännande» av de lokala sedvanorna icke erbjöd tillräcklig trygghet och att ett allmänt osäkerhetstillstånd uppstått, kännetecknat av en alltmera märkbar tendens från strandägarnas sida att uttränga sedvanefisket. Frågan upptogs även motionsvis i riksdagen. Sålunda yrkades i en vid 1911 års riksdag väckt motion utredning i syfte att på de orter, där fisket enligt sedvana var fritt, frigöra rätten till detsamma från äganderätten till stranden. Motionen avslogs av första kammaren, under det att vid frågans behandling i andra kammaren bifölls ett yrkande om utredning om och i vad mån fiskerättslagen skulle för saltsjöfiskets vidkommande kunna ändras dithän, att den bättre tillgodosåge fiskarbefolkningens intresse och därjämte finge större klarhet i ordalagen — i motionen hade framhållits, att uttryck sådana som »av ålder», »rörlig redskap» och »öppna havsstranden» voro alltför mångtydiga i en lag, som i första hand skulle tolkas av juridiskt skolade personer. Här må även erinras, att i en vid 1912 års riksdag väckt motion föreslogs ett tillägg till lagen, av innehåll, att strömmingsfiske med skötar inom Stockholms län måtte å ställen, där det av ålder varit vanligt, avgiftsfritt få idkas av varje svensk undersåte, så framt sommarnotvarp ej där funnes utsatt. Även beträffande denna motion stannade kamrarna i olika beslut.

Med anledning av de från olika håll framställda kraven på revision av 1896 års lag erhöll kammarkollegium i uppdrag att verkställa utredning beträffande förhållandena å vissa kuststräckor, ett uppdrag, som emellertid sedermera utvidgades att avse fiskerättsförhållandena vid rikets hela kust. Inom kammarkollegiet verkställdes den anbefallda utredningen — som bland annat innefattade talrika sammanträden med ortsbefolkningen längs rikets kuster i syfte att undersöka de lokala sedvanornas utbredning — av kammarrådet A. W. Dufwa. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 augusti 1924 framlade därefter kollegiet under åberopande av denna utredning — vars syfte angavs ansluta sig till andra kammarens beslut vid 1911 års riksdag — förslag till ändringar i 1896 års lag. Förslaget (se prop. s. 11) skiljer sig avsevärt från det nu slutligen av Kungl. Maj:t framlagda. I § 1 hade intagits en definition — som saknas i gällande lagstiftning — över vad som menades

*Krav på
revision av
1896 års lag.*

Kammar-
kollegium.

med *fast redskap*, varmed enligt förslaget skulle förstås fiskegård samt annan med pålar eller annorledes vid sjöbottnen stadigt fäst redskap, som står på samma ställe längre än tjugufyra timmar och som vittjas där den står utan att upptagas. All annan redskap skulle anses såsom *rörlig redskap*. I fråga om fisket inomskärs gavs i 2 § en *allmän* regel, som inskränkte strandägarrätten på samma sätt som nu gäller utomskärs (180-metersgränsen). Vidare skulle de sedvanerättsliga villkorliga bestämmelserna angående strömmingsfisket i Norrland (3 § första stycket) och stimfisket (3 §, andra stycket) på västkusten göras till *regel*. På Skånes västra kust skulle allt fiske göras fritt — alltså även fiske med fast redskap. Tillika gavs emellertid en *allmän* sedvanehänvisning om rätt till fritt fiske, där de fiskande av ålder oklandrat utövat fisket.

Ifrågasatt
allmän
lagändring
rörande
fiske inom-
skärs.

Den av kammarkollegium föreslagna *allmänna* bestämmelsen (2 §) om inskränkning av strandägares fiskerätt inomskärs framkallade bland hörda myndigheter och korporationer synnerligen delade meningar, utvisande framför allt en bestämd skillnad i uppfattningen med avseende å rikets västra kust samt övriga kuststräckor. Såsom framgår av propositionen (sid. 18—20), har departementschefen icke heller ansett sig kunna tillstyrka denna bestämmelse. Såsom skäl för denna sin ståndpunkt har departementschefen anført bland annat följande:

Av motiveringen till kammarkollegiets förslag syntes framgå, att denna lagändring icke ansetts äga någon större reell innebörd utan väsentligen betraktats såsom ett stadfästande av redan sedvanemässigt rådande förhållanden. Dock hade vitsordats, att uppfattningen å olika orter befunnits högst betydligt växlande. Den redogörelse för lokala undersökningar, vilken lämnats i utredningen, bestyrkte en dylik meningsskiljaktighet, och intrycket härav förstärktes av de yttranden, vilka avgivits över förslaget. I fråga om de östra och södra kusterna torde få anses ådagalagt, att de icke strandäga fiskarena, vilkas intresse genom denna lagändring skulle befordras, hittills icke ägt att på grund av någon mera allmänt gällande sedvana utöva en så vidsträckt fiskerätt, som lagändringen för dem skulle medföra. För övrigt tillerkände ej 1896 års lag sedvanan i dessa landsändar någon rättslig betydelse med avseende å vattnet inom skären. Det torde vid sådant förhållande icke kunna förbises, att en dylik lagstiftningsåtgärd i sig inneslöte spørgsmålet om gottgörelse åt de strandägare, vilka på detta sätt tillskyndades förlust. Denna synpunkt hade framhållits även vid tidigare lagstiftning rörande fiskerättsförhållandena. Sålunda anförde 1894 års kommitté, vars förslag låge till grund för den nuvarande lagen, att en lagändring, varigenom privat fiske överginge till kollektivt, oftast vore betänklig och att den ej borde företagas utan att vederlag lämnades de fiskeberättigade eller deras samtycke inhämtades. Även om, på sätt syntes hava antagits vid kammarkollegiets utredning, bestämmelserna i 1766 års fiskeristadga om strandägare-rätten inomskärs saknat stöd i dåtida rättsåskådning — en uppfattning, som för övrigt ingalunda vore oemotsagd — syntes detta förhållande dock sakna betydelse för den ersättningsfråga, som skulle uppkomma i händelse en betydande inskränkning av strandägarerätten nu genomfördes till rubbning av rättsförhållanden, vilka under halvtannat sekel varit uttryckligen erkända av lagstiftningen. Angående omfattningen av de ersättningsanspråk, för vilka i dylikt fall kunde krävas beaktande, föreläge icke någon utredning.

Vid bedömande av skälen för och emot ett ingripande i ändamål att på strandägarnas bekostnad skapa ökade förvärvsmöjligheter för den obesuttna fiskarbefolkningen finge tydligen ej heller lämnas ur sikte synpunkten av vad för fiskerinäringen överhuvud kunde vara lämpligt. Och utredningen syntes härutinnan ge vid handen, att vid de östra och södra kusterna — varmed här avsåges jämväl kusterna kring Öland och Gotland — förutsättningar för uppkomsten och bibehållandet i större omfattning av en befolkning utan annat näringsfång än fiske ingalunda vore att finna i samma utsträckning som å västkusten.

Frågan sönderfaller — efter detta ståndpunktstagande — på sätt framgår av propositionen, i särskilda mer eller mindre fristående spørsmål, av vilka slutligen endast ett — det som rör fiskerättsförhållandena i Göteborgs och Bohus län samt Hallands län — ansetts vara moget för en positiv lösning. Här torde emellertid böra ges en kortfattad redogörelse för samtliga de olika i propositionen behandlade mera aktuella spørsmålen, i vilket sammanhang även i förekommande fall de i riksdagen motionsvis gjorda yrkandena torde få redovisas.

Lokala
regler m. m.

Departementschefen har väl funnit det av utredningen framgå, att på ett eller annat håll i Norrland någon osäkerhet rått i fråga om den på sedvana grundade och i 3 § första stycket av gällande lag erkända rätten till strömmingfiske vid annans strand. Tillräckliga skäl för den av kammarkollegium härutinnan föreslagna lagändringen att inskriva sedvanan såsom regel syntes dock departementschefen ej förebragta. Närmare syntes det enligt departementschefens mening ligga att efter särskild utredning i de fall, där oklarhet verkligen kunde anses råda angående fiskerättsförhållandena, söka åvägabringa en tillfredsställande uppgörelse mellan de tvistande eller på annat sätt söka tillgodose det lokala behovet. Utredningen hade även givit vid handen, att där svårigheter ej mött med avseende å fiskarnas bostadsförhållanden — rätten till fiskarstugor och sjöbodas — dessa lyckats att ganska väl hävda detta fiskes frihet. Härutinnan erinrar departementschefen med avseende å förhållandena vid Norrlands största fiskläge Ulvöhamn, varest vissa stridigheter rått mellan strandägare och fiskare, att ensittarlagen numera där vunnit tillämpning i ett flertal fall, där fiskare velat förvärva äganderätt till åt dem upplåten tomtmark.

Det norr-
ländska
strömmings-
fisket.

Beträffande förhållandena i övrigt vid ost- och sydkusten anmärker departementschefen till en början, att riksdagen tidigare intagit den ståndpunkten, att ett frigivande av fisket inom skären vid dessa kuster skulle vara olämpligt, samt anför vidare:

Ost- och
sydkusten i
övrigt.

För övrigt hade i den nu föreliggande utredningen knappast påvisats något konkret fall av den betydelse, att därav kunde hämtas stöd för en lagändring av så allmän innebörd (kammarkollegiets förslag § 3 d) innebärande att sedvanerätt skulle *allmänt* erkännas — alltså även på rikets östra och södra kuster). Visserligen kunde i detta sammanhang erinras om det i framställningen från fiskare i Östergötlands län omnämnda skötfisket i Bråviken. Emel-

lertid syntes för detta fiske — som uteslutande torde avse strömmingsfångst — den ifrågasatta ändringen i 2 § i och för sig äga större betydelse än den jämkning, varom nu vore fråga. Sålunda gäve yttrandet från länsstyrelsen i Östergötlands län vid handen, att i avseende å de inre delarna av vattenområdet frågan, huruvida fisket av ålder varit fritt, knappast kunde med någon säkerhet jakande besvaras, helst anspråken från andra än strandägare att få begagna fisket i åtskilliga fall framkommit först under de av världskriget föranledda förhållandena. Vilka åtgärder, som i detta och liknande fall lämpligen borde vidtagas, läte sig tydligen icke bedöma utan ingående lokala undersökningar.

Motion.

I den av herr Ward m. fl. väckta motionen II: 304 göres gällande, att förhållandena rörande strömmingsfisket i Bråviken vore sådana, att detta fiske borde göras fritt även inomskärs med undantag för det område, som från två meters stadigt djup sträckte sig ut 180 meter. Med hänsyn till det läge frågan erhållit genom att lagändring i propositionen icke föreslås beträffande ostkusten ha motionärerna emellertid inskränkt sitt yrkande till en begäran om fortsatt och skyndsam utredning av fiskerättslagstiftningen i denna del.

Beträffande de fiskeförhållanden, varom här är fråga, kan ock hänvisas till den av en ledamot i lantbruksstyrelsen, chefen för dess fiskebyrå fil. dr K. A. Andersson uttalade särskilda meningen (se prop. sid. 16). Såsom därav framgår hyser denne ledamot i detta avseende huvudsakligen samma uppfattning som sistnämnda motionärer.

Skånes
västkust.

Vidkommande Skånes västkust innebar kammarkollegiets förslag, att strandägares enskilda fiskerätt skulle helt upphävas och att sålunda där idkande av fiske eller agntäkt vid annans strand icke heller skulle vara beroende av huruvida fast eller rörlig redskap komme till användning. Enligt nu gällande lag äro visserligen de lokala sedvanehänvisningarna i 3 § andra och tredje stycket av lagen tillämpliga även på Skånes västkust, men det är att märka, att lagen icke erkänner någon sedvanefrihet beträffande det därstädes bedrivna fisket med fast redskap.

Såsom bekant härleda sig de säregna sedvanorna beträffande fiske vid Skånes västkust från den danska tiden. Den inom kammarkollegiet verkställda utredningen upptager följande sammanfattning av erfarenheterna från de å denna kust hållna sammanträdena:

»Allt fiske på denna kust uppgavs sedan gammalt vara fritt, allenast med få, mestadels i senare tid tillkomna undantag. Vid frälseegendomen Kulla-Gunnarstorps strand hade sedan gammalt endast godsets underlydande rätt att fiska. På tvenne ställen vid denna kust hade fiskerätten i senare tid varit föremål för domstols avgörande. I utslag den 8 mars 1916 fann Kungl. Maj:t skäligt fastställa ett av hovrätten över Skåne och Blekinge den 14 juni 1912 meddelat utslag, varigenom vissa personer, som av ägaren till Löddesnäs gård i Borgeby socken tilltalats för olovligt fiske med rörlig redskap vid egendomens strand innanför skäret Löddekar, fälldes till ansvar enligt 24 kap. 14 § strafflagen, enär det icke i målet blivit av svarandena styrkt, att fiskarbefolkningen i orten av ålder oklandrat fått där idka fiske. I den andra rättegången, avgjord genom Kungl. Maj:ts dom den 22 september 1922 ogillades väckt talan att utan strandägarens medgivande få idka ålfiske med fast fiske-

redskap vid stranden till hemmanet Hyllie nr 29. Vidare utröntes, att ålfisket vid fiskläget Gravarne sedan gammalt bedreves endast av där boende fiskare och att ålfisket vid Hilleshög och ön Hven i senare tid brukat utarrenderas av strandägarna.»

Denna sammanfattning har emellertid givit departementschefen anledning till vissa erinringar (se prop. sid 35), gående i huvudsak ut på att skillnad måste göras emellan det med fast redskap bedrivna fisket och fiske med rörlig redskap. Förstnämnda fiske avsåge praktiskt taget blott fångst av lax och ål. Vad beträffade laxfisket syntes av protokollen över hållna sammanträden med orsdbefolkningen framgå, att vid de relativt få ställen, huvudsakligen belägna inom Kristianstads län, där fast redskap kunde komma till användning, strandägarna ostridigt ansetts hava ensamrätt därtill. Vidkommande ålfisket med fast redskap syntes ock på en del håll klart, att strandägarnas ensamrätt till detta fiske ansågs obestridd. Protokollen från de på kusten hållna sammanträdena med orsdbefolkningen innehölle även antydningar om att frågan om jordägarnas anspråk på fiskerätten sammanhängde med uppkomsten av det lönnande ålfisket med bottengarn, vilket vid Skånes västkust vore en tämligen ny företeelse.

De yttranden, som avgivits över förslaget i denna del, gingo i allmänhet i rent tillstyrkande riktning (se prop. sid. 37—38). Endast landstinget i Malmöhus län och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kristianstads län ha föreslagit vissa modifikationers.

Departementschefen har emellertid funnit, att frågorna i vad mån fisket å Skånes västkust med fast redskap av ålder varit fritt samt i vilken utsträckning denna sedvänja kvarstått icke kunde tillförlitligen bedömas med ledning av det föreliggande utredningsmaterialet. Departementschefen anför vidare i detta sammanhang följande:

Att i samband med frågan om ett allmänt frigivande vid Skånes västra kust av det med fast redskap idkade fisket måste uppkomma spörsmålet om gottgörelse för det intrång i strandägarerätten, som en dylik åtgärd skulle innebära, torde vara uppenbart. Skulle under alla förhållanden fullt vederlag för ensamrättens värde utgå till samtliga strandägare, vore det tydligt, att ersättningssumman komme att uppgå till högst avsevärda belopp. Häri låge otvivelaktigt en betydande svårighet vid genomförandet av en lagändring av den ifrågasatta räckvidden.

De spörsmål, vilka krävde en lösning i samband med en sådan lagändring, vore sålunda av en mycket invecklad beskaffenhet med hänsyn såväl till de faktiska förhållandena som till sin rättsliga natur. Utan vidare utredning torde det alltså näppeligen vara befogat att draga någon mera bestämd slutsats beträffande frågan, i vad mån erforderliga betingelser för ett frigivande av fiske med fast redskap vid Skånes västkust vore för handen. Efter departementschefens mening skulle en dylik utredning motsvara ett verkligt behov. Att de av fiskarbefolkningen å denna kust framförda önskemålen med avseende å berörda fiske i mångt och mycket kunde äga berättigande hade av de hörda myndigheterna enstämmigt vitsordats. Otvivelaktigt hade under senare tid denna befolkning kommit att intaga en i vissa hänseenden bekymmersam ställning. Även om orsakerna härtill icke uteslutande eller huvudsakligen vore att söka i gällande regler om rätten till fiske — erinras kunde så-

lunda om vad fiskeriintendenten i södra distriktet yttrat rörande det skånska sillfiskets tillbakagång — borde likväl denna lagstiftning ställas under omprövning med hänsyn till dess inverkan å den egentliga fiskarbefolkningens yrkesutövning.

Efter vissa allmänna uttalanden rörande behovet av ändrade rättsregler i fråga om fisket med rörlig redskap å västkusten anger departementschefen slutligen sin ståndpunkt beträffande den skånska västkusten på följande sätt:

De skäl, vilka åberopats för en lagändring i nu förevarande hänseende, ägde uppenbarligen tillämpning framför allt å de båda nordliga västkustlänen. Av vederbörande myndigheter i Skåne hade dock gjorts gällande, att också vid västkusten av denna provins det med rörlig redskap idkade strandfisket vore av betydelse för den egentliga fiskarbefolkningen. Om emellertid, på sätt departementschefen redan anfört, den vidare behandlingen av frågan om rätten till fiske med fast redskap gjordes beroende av särskild utredning, syntes övertygande skäl tala för att spörsmålet om fiskerätten i Skåne upptoges till behandling i ett sammanhang och att följaktligen jämväl beträffande rätten till fiske med rörlig redskap finge anstå med införande av nya regler. Någon omedelbar olägenhet syntes icke behöva följa av ett dylikt uppskov, då av utredningen i detta ärende torde kunna slutas, att i allmänhet icke några strävanden kunnat förmärkas från de skånska strandägarnas sida att utestänga andra från detta fiske.

Beträffande denna kuststräcka förutsattes alltså i propositionen en fortsatt utredning i fråga om fiske med fast redskap — i avvaktan härpå skulle det anstå även med lagändring i fråga om fiske med rörlig redskap.

Motion.

Den av herrar Isacson m. fl. väckta motionen II: 73 avser emellertid, att ett lagfästande av sedvanerätten i fråga om fiske med rörlig redskap jämväl å denna kuststräcka redan nu skulle äga rum. Såsom skäl härför anföres i huvudsak, att frågan i denna del är tillräckligt klarlagd och att fara föreligger för att den förefintliga sedvanerätten under uppskovstiden sönderbrytes genom avtal och rättsliga avgöranden.

Göteborgs
och Bohus
län samt
Hallands
län.

Såsom nyss berörts innebär departementschefens ståndpunkt ett uppskov med lagändring beträffande den skånska västkusten. Däremot har beträffande västkusten i övrigt — där frågan om frihet för fiske med fast redskap icke ansetts äga aktualitet — anledning icke ansetts föreligga att uppskjuta en önskvärd revision av lagstiftningen i fråga om fiske med rörlig redskap. Konturerna av det förslag, som i dylikt hänseende nu framlägges i propositionen, återfinnas i det yttrande (se prop. sid. 27—33), som länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län avgivit i anledning av kammarkollegiets merberörda förslag.

Länsstyrelsens yttrande går i huvudsak ut på ett framhållande av behovet av att erhålla klarare och ostridigare rättsregler beträffande ifrågasvarande fiske, i ändamål att häva det osäkerhetstillstånd, som under senare år alltmera gjort sig kännbart på detta område. Enligt länsstyrelsens mening borde härvid tagas till ögonmärke att i möjligaste mån söka precisera och i lagen stadfästa den sedvanerätt, som för närvarande vore i lagen erkänd och faktiskt förefintlig.

I anslutning till länsstyrelsens berörda yttrande — till vilket alltså i övrigt

torde få hänvisas i fråga om grunderna till det föreliggande lagförslaget — har departementschefen beträffande behovet i allmänhet av lagändringar i förevarande avseende anført huvudsakligen följande:

Med hänsyn till folkförsörjningen i vårt land hade sedan gammalt fisket vid rikets västra kust haft en betydande uppgift att fylla. Det hade ock tidigt varit föremål för särskilda åtgärder från det allmännas sida. Exempel härå erbjöde bland annat de allmänna förordningar angående fisket, vilka tid efter annan ända från mitten av 1700-talet blivit utfärdade. Vid den reglering av havsfisket, som därvid ägt rum, hade städse framträtt en tydlig strävan att genom särskild efter västkustens behov lämpade bestämmelser bevara den del av dess befolkning, som hade fiske till uteslutande näringsfång, vid dess av ålder åtnjutna rättigheter i avseende å fiskets utövande. Detta hade ock varit fallet vid tillkomsten av nu gällande lag i ämnet. Sålunda sökte man därvid bereda erkännande i lagen åt de lokala sedvanor, som vid denna kust ända från det dansk-norska väldets tid fortlevat vid sidan om lagstiftningen och till övriga fiskandes förmån inskränkt de strandägendes enskilda fiskerätt.

Vidkommande fiske med rörlig redskap syntes utredningen ge vid handen, att huvudregeln i 2 § blott i ringa utsträckning hade tillämpning i de västra kustorterna. Det torde sålunda kunna sägas, att i stort sett på grund av gällande lags allmänna hänvisning till rådande sedvanor de fiskande å västkusten för närvarande ägde rätt att fiska med rörlig redskap även vid annans strand. Denna lagbestämmelse vore byggd på en stark historisk grund. Härvidlag kunde hänvisas till de i 1894 års kommittébetänkande och i yttrandet från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län gjorda sammanfattningarna. Likaledes hade visats, hurusom vid åtskilliga tillfällen efter tillkomsten av 1766 års lagstiftning i ämnet förefintligheten av en sådan sedvana, som här avsåges, blivit vitsordad. Särskilt kunde framhållas de på 1830-talet av presidenten Poppius ledda undersökningarna och iakttagelser av 1894 års kommitté. Från senare tid hade förebragts ett omfattande material i uttalanden från ortsbefolkningen vid 1911 års sammanträden. Slutligen föreläge i denna del sammanställande uttalanden från de myndigheter och korporationer, vilka yttrat sig i ärendet. Vidkommande särskilt Göteborgs och Bohus län, för vilket frågan vore av största vikt, kunde erinras, hurusom länsstyrelsen grundat sitt utlåtande å noggranna efterforskningar inom vederbörande bygder. Beträffande detta län syntes för övrigt vara uppenbart, att de talrika och betydande fisklägen, vilka av ålder där funnits, icke kunnat uppkomma och äga bestånd utan fri tillgång åtminstone till de ekonomiskt viktigaste fiskena. En dylik utveckling skulle ej gärna varit möjlig, om de fiskande, som i allmänhet ej haft äganderätt till någon mark, varit beroende av jordägarnas samtycke för att icke nödgas tillryggalägga en lång väg genom den vidsträckta inre skärgården och först utanför denna, där fisket är fritt för alla, utöva sin näring.

Att skyddandet av det med rörlig redskap bedrivna fiskets frihet vore av största betydelse för fiskerinäringen å västkusten, syntes allmänt vara erkänt. I själva verket syntes en nödvändig förutsättning för upprätthållande och ytterligare utveckling av det stora, mer eller mindre långt från kusten bedrivna havsfisket vara, att strandägarna icke hävdade en vidsträcktare förfoganderätt över fiskevattnet vid stranden än i det föregående antagits överensstämma med gällande lag. Detta fiske krävde nämligen en talrik befolkning av yrkesfiskare. Utan en sådan torde vårt land ej heller i längden kunna, på sätt under de senaste två decennierna blivit alltmer vanligt, deltaga i tillgodogörandet av världshavets fiskemöjligheter, något som vore önskvärt även ur den synpunkten, att sillfiskets avkastning vid västkusten vore i hög grad periodiskt växlande.

För en sådan befolkning vore det ett livsvillkor att tillika kunna utöva fiskerätt invid stranden. Att det egentliga havsfisket vore alltför ansträngande och mödosamt för att i längden passa andra fiskare än sådana, som ännu tillhörde de kraftigaste åldersklasserna, låge i öppen dag. Av yrkesfiskarena måste de övriga äga möjlighet att bedriva sin näring på närmare håll. För denna befolkning, vars ekonomiska förhållanden i allmänhet vore ganska osäkra, utgjorde fisket en nödvändig betingelse för livsuppehållet. Av tillgängliga upplysningar framginge, att av de tusentals strandsittarna i Bohuslän en betydande del vore hänvisad att leva av det fiske, varom nu vore fråga, och att om rättighet härtill ej funnes många av dem icke kunde hålla nöden från dörren.

Sedan i huvudsaklig överensstämmelse med de av länsstyrelsen för Göteborgs och Bohus län uppdragna riktlinjerna inom justitiedepartementet utarbetats ett utkast (prop. sid. 44—45) till lagändringar i nu berörda hänseenden, inhämtades häröver yttranden från vederbörande myndigheter. Såsom framgår av propositionen föranledde de erinringar, som därvid framfördes (se prop. sid. 45—47) icke några väsentliga ändringar i sagda utkast.

Det nu föreliggande lagförslaget avser att i närmast möjliga överensstämmelse med rådande sedvanor inom Göteborgs och Bohus län samt Hallands län stadfästa rätten för varje svensk undersåte att därstädes med rörlig redskap idka fiske eller agntäkt vid annans strand — dock i avseende å det vatten, som finnes till och med 180 meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, med undantag för fiske efter ostron och i fråga om hummer beträffande vissa särskilt angivna områden i Bohuslän.

Motioner.

I motionerna I: 41 av herr Sigfrid Hansson och II: 74 av herr Brännberg m. fl., föreslås, att förenämnda undantag skulle inskränkas till ostronfisket.

Motionerna I: 113 av herr Sundberg m. fl. och II: 123 av herr Wallerius avse, att jämväl fiske med »mindre ålryssjor (alternativt ålryssja av högst 80 meters höjd)» skulle tillerkännas den rätt, som enligt lagförslaget medges beträffande rörlig redskap. Såsom skäl härför anföres i motionen följande.

Rätt till fiske vid annans strand funnes medgiven redan i nu gällande lag om rätt till fiske men under förutsättning, att de fiskande oklandrat av ålder där utövat fisket. Olägenheterna av detta stadgande, som inneburit ett betänkligt osäkerhetstillstånd, hade, såsom av departementschefen framhållits, blivit allt mer framträdande. Dessa olägenheter skulle nu genom den föreslagna lagändringen försvinna. Genomförd komme den, utan att medföra egentlig rubbning i bestående rättsförhållande, bli av synnerligen stor betydelse för den fiskeriidkande befolkningen och vara ägnad att främja fiskerinäringens utveckling, samtidigt med att den beredde skäligen ersättning åt de strandägare, som tilläventrys kunna visa sig därtill berättigade.

En olägenhet komme dock att kvarstå, även om den föreslagna ändringen genomfördes, beroende på ovissheten om vad som vore att räkna till rörlig redskap. I den nu gällande lagen upplystes endast, att fiskegårdar och ryssjor vore fast redskap, varjämte utsades, att även »annan dylik» redskap vore att räkna till fast. Kammarkollegium hade i sitt förslag upptagit en definition på fast redskap i syfte att undanröja denna ovisshet. Enligt detta förslag skulle utan tvivel de på västkusten begagnade mindre ålryssjorna kommit att hänföras till rörlig redskap. Den kungl. propositionen upptog emellertid ej någon defini-

tion vare sig på fast eller rörlig redskap, då det ansetts vara förenat med synnerligen stora svårigheter att avfatta en fullt tillfredsställande definition. Då den föreslagna lagändringen ej avsåge hela riket utan endast två län, syntes det ej heller vara lämpligt att nu enbart för dessa läns skull skapa en allmän definition på fast och rörlig redskap.

Såsom kammarkollegium anförde i sitt av chefen för justitiedepartementet åberopade utlåtande över det inom departementet utarbetade förslaget i ämnet, hade emellertid rättssedvänjan kommit att gripa om, icke blott själva rätten till fisket, utan även den redskap, varmed den utövades. Kollegium hade även påpekat, att med hänsyn till vårt lands långa kuststräckor sedvänjorna i fråga om fiskeredskapen tydligen måste i hög grad växla.

Nu vore förhållandet det, att i såväl Göteborgs och Bohus som Hallands län i stor utsträckning användas små ålryssjor, merendels endast 50—80 cm. höga. I andra landsdelar torde i allmänhet begagnas väsentligt större ålryssjor. I sådant avseende kunde erinras, att Kungl. Maj:t den 14 januari 1927 meddelat föreskrift (Sv. Förf.saml. nr 15), enligt vilken rätten till ålfiske med fast redskap vid Blekinge kust i vatten, som icke omfattades av strandägares enskilda fiskerätt, vore begränsad till ålryssjor (ålhommor) med högst 1.5 meters höjd.

Såsom framginge av en motionen bifogad utredning av fiskeriintendenten i västra distriktet utövades fiske med de små ålryssjorna i förenämnda båda län i allmänhet fritt även vid annans strand; de betraktades enligt sedvänja uppenbarligen som jämställda med rörlig redskap. Fisket med dessa redskap skulle sålunda även enligt nu gällande lag vara fritt. Inom andra delar av riket torde måhända emellertid dylika små ålryssjor betraktas såsom fast redskap. Den omständigheten, att i gällande lag ryssja utan närmare begränsning omnämndes, syntes också göra det särskilt angeläget, att i lagen inskrevs den sedvänja, som beträffande Göteborgs och Bohus samt Hallands län vore rådande.

Kunde strandägare visa, att han hittintills förbehållit sig ensamrätt till fiske även med sådana ålryssjor, borde han givetvis äga rätt att enligt kungl. propositionens förslag till lag om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt göra framställning om ersättning av statsmedel för värdet av den förmån, som ginge förlorad, om fisket bleve fritt.

Den i motionerna åberopade, av fiskeriintendenten i västra distriktet lämnade redogörelsen är av följande lydelse:

»Härmed lämnas en redogörelse för den uppfattning angående rätten till fiske med mindre ålryssjor, som enligt uppgifter, jag inhämtat från fiskeritillsyningsmännen och andra, är rådande inom Göteborgs och Bohus samt Hallands läns saltsjöområde.

Det fiske det är fråga om utövas med mindre ålryssjor, i allmänhet med en högsta höjd av 50 å 80 cm. Ryssjorna sättas utan att stadigt fästas vid botten, stundom vid ett grund utan att sträckas fram till stranden. Idkarna av detta fiske fara stundom långt från hemorten, så t. ex. från vissa platser i Göteborgs skärgård söderut ner till Varberg och norrut till Lysekil och Uddevallafjordarna. Ryssjorna få då merendels stå ute helt kort tid, t. ex. över en natt. Fisket med dessa ryssjor kan ej anses hava karaktären av fiske med fast redskap, även om ryssjorna i fråga äro typiska ryssjor och ryssja enligt 1 § i lagen om rätt till fiske betraktas som fast redskap. I stor utsträckning idkas detta fiske av äldre fiskare, för vilka det är av stor betydelse.

Enligt den officiella statistiken var detta fiske år 1926 av följande omfattning inom Göteborgs och Bohus län: i uppgifterna ingår dock även fiske med åltinor.

distr.	1 A	2,070 kg., värde	2,587 kr.
	1 B	18,725 »	» 18,725 »
	1 C	23,900 »	» 23,900 »
	2	54,500 »	» 49,050 »
	3	10,395 »	» 9,307 »
	4	6,500 »	» 6,500 »
	5	850 »	» 850 »
	6	9,620 »	» 9,816 »
	7 A	13,370 »	» 13,370 »
	7 B	2,100 »	» 2,100 »
	8 A	9,100 »	» 9,100 »
	8 B	955 »	» 855 »
	9	5,160 »	» 5,160 »
	10	240 »	» 192 »

Inom Göteborgs skärgårdsområde — omfattande distr. 1 A, 1 B och 1 C — synes fiske med mindre ålryssjor allmänt idkas fritt även vid annans strand utan någon opposition från strandägarnas sida med undantag för Vrångö (tillh. distr. 1 A), där enligt av nuvarande fiskeritillsyningsman å platsen inga fiskare från andra trakter tillåtas idka nämnda fiske. Vad förhållandena vid Vrångö angår, må dock erinras om att vid det sammanträde rörande fiskerättsförhållandena, som år 1911 av kammarrådet Dufwa hölls i Kalvsund (Utredn. Del 2, sid. 56), bl. a. upplystes, att ålfiske ansågs fritt vid denna ö. Ålfisket där är dock av större betydelse. Fiskarna inom distr. 1 B, där ett ganska betydande ålfiske idkas, synas ingenstädes hava stött på opposition, då de satt sina ålryssjor vid annans strand. Samma har varit förhållandet inom det betydande ålfiskedistriktet 1 C, men fiskare från detta distrikt hava på enstaka platser utom distriktet — de idka ålfiske norrut till Lysekil och Uddevallafjordarna och söderut till Varberg — förbjudits utsätta ålryssjor.

Inom Marstrandsområdet (distr. 2) idkas ett ganska omfattande ålfiske med ryssjor från Brunskär, ej blott inom distriktet utan även ganska långt utanför detsamma. På vissa platser hava fiskarna mötts av opposition från strandägarnas sida, på andra ej. Enligt vad en av dessa fiskare uppgivit för mig, skulle oppositionen hava minskats för varje år och således uppfattningen, att fisket med mindre ålryssjor är fritt, alltmera tränga igenom.

Inom distr. 3, 4 och 5, omfattande området norrut t. o. m. Kåringön och Stocken, anses fisket med ålryssjor allmänt fritt.

Inom distr. 6 (fr. Stocken t. Kornö) anses detta fiske likaledes fritt utom på ett enda ställe, där strandägaren på senaste tiden förbjudit fiske med ålryssjor.

Inom distr. 7 A (fr. Kornö t. Fykan) har på enstaka platser fisket med ålryssjor sedan längre tid ej ansetts fritt. Denna uppfattning synas strandägarna på sista tiden mera allmänt hava sökt göra gällande, vilket haft till följd, att fiskarna för att undvika tvister begärt tillstånd av vederbörande strandägare, innan de börjat fisket. Bland fiskarna inom distriktet råder stor missbelåtenhet över det osäkerhetstillstånd, som denna nya tendens i rättsuppfattningen framkallat.

Inom distr. 7 B och 8 A (området norrut t. o. m. Kville härad) hava strandägarna enligt erhållna uppgifter ej hävdlat någon uteslutanderätt i fråga om fiske med ålryssjor.

Inom distr. 8 B (norrut t. Havstenssund) anses ålfiske med ryssjor i allmänhet fritt. Vid ett par öar hava dock strandägarna inom sina resp. områden avisat idkare av sådant fiske. Fisket har sedan ej återupptagits där utom vid en ö, där fisket på sista tiden pågått utan opposition från strandägaren, som

dock förklarat sig ej för all framtid skola medgiva fritt fiske. Under hösten 1927 utarrenderade några strandägare rätten till ålfiske åt fiskare från Lysekilstrakten.

Inom distr. 9 (norrut t. Saltbacken) hava strandägarna på sista tiden nekat fritt fiske med ålryssjor. Denna uppfattning synes hava börjat tränga igenom på sista tiden, utan tvivel i samband med pågående utredning angående fiskerättsförhållandena, ty på det sammanträde, som kammarrådet Dufwa höll i Strömstad 1911, ansågs i många fall fisket vara fritt, även om strandägarna i andra fall bestämt hävdade sin uteslutanderätt till fisket.

Inom distr. 10 (t. norska gränsen) idkas icke ålfiske med ryssjor utan endast med åltinor. Allt fiske med undantag för laxfiske anses i detta distrikt vara fritt.

Vad Hallands län angår, synes fisket med mindre ålryssjor i allmänhet anses vara fritt. De enda undantag från denna uppfattning, som kommit till min kännedom, avse ett par ställen i norra delen av länet, ett ställe vid Falkenberg samt ett par platser vid Halmstadsbukten. På flera ställen utarrenderas ålfisket, men fisket avser då ålbottengarn, åtminstone huvudsakligen.»

I propositionen anföres, att, ehuru den ifrågasatta lagändringen i stort sett torde innebära endast ett lagfästande av redan gällande sedvanerätt, det likväl kunde komma att hända, att den i ett eller annat fall komme att medföra rättsförlust för strandägare. En lagstiftningsåtgärd av dylik innebörd borde enligt departementschefens mening icke genomföras utan att strandägaren erhöles skäligt vederlag för den förlust, som i dylikt avseende drabbade honom. I anslutning till denna principiella uppfattning har efter vederbörlig utredning avfattats det särskilda lagförslag om ersättning till strandägare för mistad strandrätt, som jämte förut omhandlade lagförslag genom propositionen förelagts riksdagen.

*Ersättning
åt strand-
ägare i rissa
fall.*

Såsom i det föregående berörts upptog kammarkollegiet i sitt lagförslag en definition på uttrycket »fast redskap». Rörande gällande lagstiftnings innehåll i detta avseende har kollegiet sammanfattningsvis anfört följande:

*Ifrågasatt
definition av
uttrycket
fast red-
skap.*

Varken lagen eller motiven till densamma gäve någon exakt ledning för bedömning av vad som menades med fast eller rörlig redskap. Lagen upplyste endast, att fiskegårdar och ryssjor vore fast redskap, samt antydde, att det funnes även annan redskap, som vore att hänföra till fast. Av motiven framginge därutöver endast att laxsätt, såsom inbegripna under uttrycket fiskegårdar, samt ålhommar och vid strömmingfiske i de norrländska kustlänen bruklig ryssjeartad redskap vore att hänföra till fast redskap, varjämte i fråga om den rörliga redskapen uttalades, att — förutom not — skötar vore att dit hänföra. Då någon bestämd skillnad mellan de båda slagen av fiske-redskap icke heller funnes uppdragen inom fiskeritekniken, vore det givet, att stor osäkerhet skulle råda om vad rätteligen vore att förstå med det ena eller andra slaget.

Enligt kollegiets mening innebure frånvaron av exakta bestämmelser i ämnet en betänkelig brist, vars avhjälpande framstode såsom synnerligen önskvärt. I de yttranden, som avgåvos över kammarkollegiets förslag i detta avseende, framkom emellertid åtskillig kritik och uttalades överhuvud stor tvekan om möjligheten att finna en tillfredsställande dylik definition. Även kammarkol-

legiet har i ett yttrande i ärendet den 27 maj 1927 — vari kollegiet emellertid överhuvud väsentligen ändrat ståndpunkt i förevarande lagstiftningsfrågor (se prop. sid. 45—47) — uttalat den uppfattningen, att det vore förenat med oöfvervinnliga svårigheter att avfatta en fullt tillfredsställande definition på vad som skulle avses med fast redskap.

Också departementschefen har kommit till det resultatet, att det gjorda försöket att i förevarande avseende vinna klarare bestämmelser nu måste uppgivas.

Motioner.

I motionerna I: 41 och II: 74 påyrkas emellertid en förnyad skyndsam omprövning av frågan i syfte att till nästa års riksdag förslag i ämnet måtte bli framlagt.

Utskottet.

Med utredningen i ärendet har avsetts att klarlägga i vad mån behov föreligger av jämkningar i gällande lagbestämmelser rörande rätt till fiske i havet. Såsom framgår av förestående redogörelse innefattar lagstiftningsfrågan numera flera relativt fristående delar; vid behandlingen av dessa, i den mån de föranleda uttalanden från utskottets sida, torde få följas samma ordning, som i redogörelsen iakttagits.

Såsom framgår av propositionen ha även på rikets *ostkust* vissa stridigheter rörande rätten till fiske på senare tid förekommit, och i motionen II: 304 omförmäles närmare vad som i dylikt hänseende ägt rum rörande fisket i Bråviken. Emellertid torde å denna kust icke vara fråga om några väsentliga intressekonflikter annat än beträffande strömmingsfisket, vilket i dithörande skärgårdar idkas såväl av strandägare som yrkesfiskare. I allmänhet torde de strandägare, som förfoga över större vattenområden, tillgodogöra sig detta fiske genom notdragning, under det att de smärre strandägarna och yrkesfiskarena fiska med skötar eller, då is ligger, med vinternot. I fråga om skötfisket är särskilt att märka, att detta äger rum över ganska vidsträckta områden, där det gäller att i ett sammanhang följa fiskens stim. Enär begreppet inomskärs i fiskerättsavseende torde anses äga ungefär samma innebörd som då det gäller sjöfart i allmänhet, följer härav, att det strömmingsfiske, som bedrivs av yrkesfiskarena och givetvis även av de mindre strandägarna, i icke ringa omfattning torde äga rum i annans fiskevatten. Möjlighet skulle härigenom föreligga för de större strandägarna att praktiskt taget utestänga de förra från den näring, varav de för sitt livsuppehälle äro beroende. Och en viss tendens i dylik riktning har tydligen på sina håll börjat göra sig gällande. Det sedvanefiske, varom här är fråga, äger alltså intet stöd i gällande fiskerättslag. Såsom erinras i det föregående fann nämligen 1896 års riksdag — i motsats till 1894 års kommitté och Kungl. Maj:t — icke skäl att beträffande denna kuststräcka erkänna någon sedvanerätt rörande fiske inomskärs. Bemärkas bör dock, att här ifrågavarande förhållanden rörande strömmingsfisket icke synas ha ägt betydelse förrän på senare tid. Det nuvarande läget torde emellertid påkalla överväganden från statsmakternas sida i syfte att söka åvägabringa en reglering av förhållandena på området. Att ett behov i detta hänseende föreligger synes ock departementschefen vilja antyda, men de av honom gjorda uttalandena torde dock närmast innebära, att några åtgärder tillsvi-

dare icke skulle komma att vidtagas. Vid sådant förhållande har utskottet i likhet med motionärerna ansett framställning härom böra göras hos Kungl. Maj:t. Såsom redan antytts torde utredningen böra begränsas till att avse strömmingsfisket med skötar och vinternot. Utskottet förutsätter givetvis, att jämväl strandägarnas berättigade intresse i denna sak må bliva under utredningen vederbörligen beaktat. Utskottet anser sig alltså i anledning av motionen II: 304 böra förorda en framställning till Kungl. Maj:t av ovan antytt innehåll.

Vidkommande *Skånes västkust* vill utskottet understryka angelägenheten av att utredningen angående fiskerättsförhållandena på denna kust snarast möjligt kompletteras såvitt angår sedvanan rörande fiske med fast redskap. Av departementschefens uttalanden torde framgå, att i sak ingen tvekan råder rörande det berättigade i att fisket med rörlig redskap där förklaras fritt. Departementschefen har emellertid funnit övervägande skäl tala för att spörsmålet om fiskerätten i Skåne upptages till behandling i ett sammanhang. Någon omedelbar olägenhet av ett sådant uppskov syntes enligt departementschefens mening icke kunna befaras. I motionen II: 73 göres däremot gällande, att sådana olägenheter i stor omfattning vore att befara, och föreslås därför att redan nu utsträcka lagändringens tillämplighet till att omfatta även denna kuststräcka. Emellertid har framhållits, att om frågan nu löses med avseende å rörlig redskap, detta skulle vara ägnat att förstärka anspråken från strandägarnas sida beträffande fisket med fast redskap. I varje fall torde motionärernas farhågor vara betydligt överdrivna. Icke minst det klara resultat, som genom den gjorda utredningen redan vunnits rörande fisket med rörlig redskap, lär innefatta en garanti mot att sedvanerätten skulle under uppskovstiden sönderbrytas. Utskottet har med hänsyn härtill ansett sig kunna i denna del följa propositionen.

Lagändringen torde alltså nu böra avse allenast *Göteborgs och Bohus samt Hallands län*. Såsom framgår av utredningen föreligger på denna kust ett betänkligt osäkerhetstillstånd med avseende på rätten till fiske. Betydelsen för den stora fiskarbefolkning, som här har sin hemvist, att erhålla ordnade fiskerättsförhållanden torde knappast behöva ytterligare framhållas. Det må i detta sammanhang blott erinras, att mer än hälften av fångstvärdet för hela riket av saltsjöfisket belöper sig enbart på Bohuslän, varest yrkesfiskarens antal utgör omkring 5,500 personer (se prop. sid. 12). Den nu ifrågasatta lagändringen avser det s. k. kustfisket, som närmast har sin betydelse för de fiskare, vilka icke medfölja på djuphavsfisket — detta kan endast idkas av de yngre och kraftigare fiskarena. Såsom lätt inses och närmare framgår av utredningen kan emellertid möjligheten att bedriva detta kustfiske med rätta betecknas såsom ett livsintresse för fiskarbefolkningen i dess helhet. Uppenbarligen bör ett förslag, varigenom denna viktiga angelägenhet kan erhålla sin lösning, hällas med tillfredsställelse. Det föreliggande lagförslaget är, såsom framgår av det föregående, byggt på principen att stadfästa de stadigvarande sedvaneförhållanden, som föreligga beträffande kustfisket. Den ingående utredning, som ligger till grund för lagändringen, har givit vid handen, att kustfisket i allmänhet av ålder är fritt på denna kuststräcka, med undantag dock för hum-

merfångst på vissa orter, där strandägarna i övervägande grad sedan längre tid tillbaka förbehållit sig rätten därtill, samt för ostronfisket. Genom lagändringen regleras rättigheterna i enlighet med de sålunda föreliggande faktiska förhållandena. Med hänsyn till att smärre avvikelser härifrån av praktiska skäl måste uppstå, skulle ersättning till strandägare i dylika fall utgå för mistad fiskerätt. De meningsskiljaktigheter, som beträffande denna kuststräcka förekommit, röra huvudsakligen hummerfisket. Enligt den uppfattning, som framförts i motionerna I: 41 och II: 74, borde jämväl detta fiske undantagslöst frigivas. Tydligen låter sig ett sådant frigivande icke förena med den princip, som ligger till grund för förslaget. En så ingripande rubbning i själva grunden för lagändringen måste utskottet givetvis finna betänkligt. Enligt utskottets mening krävas i varje fall synnerligen starka skäl för att motivera en dylik åtgärd, som tillika skulle medföra betydande anspråk på ersättning av statsmedel för mistad fiskerätt. Med denna uppfattning kan utskottet icke finna de av motionärerna anförda skälen tillräckligt bärande. Den i nyssnämnda motioner ifrågasatta ändringen har utskottet alltså icke ansett sig kunna förorda. I motionerna I: 113 och II: 123 har framhållits, att vid förslagets genomförande — utan att samtidigt definition funnes på vad som menades med fast eller rörlig redskap — ovisshet måste uppstå, huruvida de på västkusten brukliga mindre ålryssjorna komme att räknas till det ena eller andra slaget redskap. Enligt en motionerna bifogad utredning av fiskeriintendenten i västra distriktet skulle enligt sedvänja på denna kust dessa ålryssjor i allmänhet jämsställas med rörlig redskap. I 1 § av gällande fiskerättslag är emellertid »ryssja» i visst sammanhang angiven såsom exempel på fast redskap, och det vore därför enligt motionärernas mening av behovet påkallat att nu i lagändringen uttryckligt omnämna dessa mindre ryssjor. Såsom framgår av det nu sagda står denna fråga i samband med spörsmålet om definition på fast och rörlig redskap. I det föregående har närmare omförmålt, att kammarkollegium föreslagit en bestämmelse innehållande definition på fast redskap — vad som icke fölle därunder skulle anses såsom rörlig. Jämföres denna bestämmelse — mot vilken visserligen framkom åtskillig kritik — med de upplysningar, som av fiskeriintendenten lämnas angående ifrågavarande mindre ålryssjor, vill det synas, som om dessa ålryssjor enligt definitionen skulle kommit att räknas till rörlig redskap. I varje fall synas emellertid de upplysningar rörande sedvaneförhållandena i detta avseende, som lämnas i fiskeriintendentens redogörelse, innebära tillräckliga skäl för att lagändringen bör göras uttryckligen tillämplig jämväl beträffande fisket med dessa mindre ålryssjor. Vissa formella invändningar kunna givetvis riktas mot att i lagen införa en specialbestämmelse av denna beskaffenhet, men dessa torde icke böra tillmätas avgörande betydelse. Utskottet anser sig alltså böra biträda motionärernas förslag och förordar därvid det i första rummet ställda alternativet till lagtext.

Vidkommande slutligen frågan, huruvida förnyade försök böra göras att ernå uttryckliga bestämmelser, om vad som skall förstås med *fast* och *rörlig redskap*, måste det visserligen medges, att svårigheterna att i detta avseende komma till ett godtagbart resultat visat sig synnerligen stora. Men med hän-

syn till de olägenheter, som äro förenade med lagens brist på klarhet i detta hänseende, har utskottet dock kommit till den uppfattningen, att utredningen i denna del bör fullföljas. Det förnyade övervägande härutinnan, utskottet sålunda vill förorda, torde lämpligen kunna ske i samband med den fortsatta utredningen angående de sedvanerättsliga förhållandena beträffande fiske med fast redskap vid Skånes västra kust. Härav följer, att utskottet icke i oförändrat skick kan tillstyrka den framställning i denna del, som föreslås i motionerna I: 41 och II: 74.

Mot förslaget till lag om *ersättning till strandägare för mistad fiskerätt* har utskottet icke någon annan erinran, än att — i anslutning till det tillägg, utskottet i enlighet med framställning i motionerna I: 113 och II: 123 förordat beträffande det här förut omhandlade lagförslaget — ett motsvarande tillägg bör införas även i förstnämnda lagförslag.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag icke kunnat i oförändrat skick antagas av riksdagen, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 (nr 42 s. 1) om rätt till fiske.

Härigenom förordnas, att 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

I Norrbottens — — — och onsdag.

Vid de — — — skall dragas.

<p>I Göteborgs och Bohus samt Hallands län äge varje svensk undersåte även eljest rätt att med rörlig redskap utöva fiske eller agntäkt vid annans strand; dock gälle härvid i avseende å det vatten, som finnes till och med etthundraåttio meter från det ställe</p>	<p>I Göteborgs och Bohus samt Hallands län äge varje svensk undersåte även eljest rätt att med rörlig redskap, vartill i förevarande fall hänföres jämväl mindre ålryssja, utöva fiske eller agntäkt vid annans strand; dock gälle härvid i avseende å det vatten, som</p>
--	--

(Kungl. Maj:ts förslag.)

invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, följande undantag:

fiske efter ostron vare strandägaren förbehållet;

i Vette, Tanums och Kville härad have strandägaren allena rätt till fiske efter hummer; dock att, där sådant fiske vid stränderna av en ö och därtill hörande holmar av ålder oklandrat bedrivits jämväl av andra å ön boende än strandägarna, därvid skall förbliva;

fisket efter hummer tillhör ock strandägaren

i Åbyfjorden innanför en linje, som tänkes dragen där kortaste avståndet är mellan Skorvhuvud och andra stranden,

i Brofjorden innanför en linje, som tänkes dragen rätt åt öster från södra änden av Rödhällorna, samt

i Gullmarsfjorden innanför en linje, som tänkes dragen från Lindholmens västligaste udde till sydligaste udden av Finsbolandet.

Där vid öppna havsstranden och utom skären de fiskande av ålder oklandrat med rörlig redskap utövat fiske eller agntäkt vid annans strand annorledes än i denna lag är medgivet, vare de vid sådan rätt bibehållna.

De, som efter ty i denna § sägs idka fiske vid annans strand, äge att nyttja stranden för landfäste och för sådan tillfällig uppdragning av redskap och båt, som för fiskets utövande är av nöden; svare dock för skada och intrång.

Har strandägare — — — — det underhåller.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

(Utskottets förslag.)

finnes till och med etthundraåttio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, följande undantag:

fiske efter ostron vare strandägaren förbehållet;

i Vette, Tanums och Kville härad have strandägaren allena rätt till fiske efter hummer; dock att, där sådant fiske vid stränderna av en ö och därtill hörande holmar av ålder oklandrat bedrivits jämväl av andra å ön boende än strandägarna, därvid skall förbliva;

fisket efter hummer tillhör ock strandägaren

i Åbyfjorden innanför en linje, som tänkes dragen där kortaste avståndet är mellan Skorvhuvud och andra stranden,

i Brofjorden innanför en linje, som tänkes dragen rätt åt öster från södra änden av Rödhällorna, samt

i Gullmarsfjorden innanför en linje, som tänkes dragen från Lindholmens västligaste udde till sydligaste udden av Finsbolandet.

2) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till lag om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt icke kunnat i oförändrat skick antagas av riksdagen, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r s l a g

till

L a g**om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Skulle den ändring i lagen om rätt till fiske, som träder i kraft den 1 juli 1928, i något fall medföra att varje svensk undersåte erhåller rätt att utöva fiske med rörlig redskap vid strand inom Göteborgs och Bohus eller Hallands län, där sådant fiske enligt äldre lag var förbehållet strandens ägare, skall ersättning av statsmedel utgå för värdet av den förmån, som för strandägaren gått förlorad därigenom att fisket blivit fritt, så ock för förlust, som av sådan anledning eljest må hava tillskyndats honom. Var nämnda dag rätten till fisket åt någon upplåten, njute ock denne ersättning för honom åsamkad skada.

1 §.

Skulle den ändring i lagen om rätt till fiske, som träder i kraft den 1 juli 1928, i något fall medföra att varje svensk undersåte erhåller rätt att utöva fiske med rörlig redskap, *vartill i förevarande fall hänföres jämväl mindre ålryssja*, vid strand inom Göteborgs och Bohus eller Hallands län, där sådant fiske enligt äldre lag var förbehållet strandens ägare, skall ersättning av statsmedel utgå för värdet av den förmån, som för strandägaren gått förlorad därigenom att fisket blivit fritt, så ock för förlust, som av sådan anledning eljest må hava tillskyndats honom. Var nämnda dag rätten till fisket åt någon upplåten, njute ock denne ersättning för honom åsamkad skada.

Vad i denna § stadgas om fiske skall äga motsvarande tillämpning beträffande agntäkt.

2 §.

Anspråk å ersättning skall, vid talans förlust, framställas i inlaga, som före den 1 juli 1933 ingives till Konungens befallningshavande i det län, där stranden är belägen. Inlagan bör innehålla upplysning om de förhållanden, å vilka anspråket grundas, samt vara åtföljd av de handlingar, som till stöd därför kunna åberopas.

3 §.

När i rätt tid framställning om ersättning gjorts, åligger Konungens befallningshavande att ofördröjligen, jämte eget utlåtande, översända inlagan med därtill hörande handlingar till kammarkollegiet, som har att avgiva yttrande,

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

huruvida sådant fall är för handen att ersättning bör utgå. Yttrandet skall genom Konungens befallningshavandes försorg tillställas ersättningssökanden tillika med underrättelse om vad han har att iakttaga för anspråkets fullföljande.

4 §.

Har kammarkollegiet förklarat att ersättning bör utgå, varde frågan om ersättningens belopp prövad av tre ojäviga skiljemän. Konungens befallningshavande utser skiljeman å kronans vägnar och underrättar sökanden om valet samtidigt med att kammarkollegiets yttrande tillställas honom. Sökanden har att, vid talans förlust, inom nittio dagar därefter till rätten eller domaren i den ort, där stranden är belägen, ingiva kammarkollegiets yttrande och anmäla sitt val av skiljeman. Tredje skiljemannen utses av rätten.

På yrkande av sökanden skall honom av skiljemännen tilläggas skälig gottgörelse för utgifterna å ärendet.

Den, som ej nöjes med vad de flesta skiljemännen säga, äger draga frågan under rättens prövning, så framt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det skiljemännens beslut tillställdes honom. I beslutet skall lämnas tydlig hänvisning om vad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under rättens prövning.

5 §.

Innefattar kammarkollegiets yttrande att ersättning icke bör utgå, äger sökanden påkalla rättens prövning av det väckta anspråket; instämme dock kronan inom nittio dagar från det yttrandet kom honom till handa eller vare sin talan förlustig.

6 §.

Vid skiljemannaförrättning och i mål, som i 4 eller 5 § sägs, bevakas kronans rätt av kammarkollegiet.

Kostnaden för skiljemannaförrättning gäldas av kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

3) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att klarlägga, vilka åtgärder äro erforderliga för reglerande av förhållandena rörande strömmingsfisket med skötar och vinternot å vissa delar av rikets ostkust, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må giva anledning.

4) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t i samband med fortsatt utredning om vissa fiskerättsförhållanden å Skånes västkust med avseende å fiske med fast redskap jämväl ville låta verkställa fortsatt utredning av frågan om införande i lagen om rätt till fiske av uttryckliga bestämmelser om vad som förstås med fast och rörlig redskap; ävensom

5) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de ej kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 april 1928.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Linders*, *Andersson* i Fältenborg, *Boberg*, *Sjöblom*, *Lundell*, *Norin*,* *Fritiof Gustafson* och *Alexander Nilsson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Olsson* i Broberg,* *Sköld*, *Uddenberg*, *Carlström*, *Andersson* i Grimbo,* *Hedlund* i Häste och *Björk*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

a) av herr *Carlström*, som anfört följande: Då Kungl. Maj:t efter noggrann prövning ändock ej ansett sig utan ytterligare utredning kunna fastställa definition på »fast» eller »rörligt» fiskeredskap, borde ej utskottet nu ha avgjort den frågan i vad det avser »mindre ålryssjor». Detta så mycket hellre som bestämmelsen i fråga kan åstadkomma kontroverser mellan strandägare med ensamrätt till hummerfisket och dem, som idka fiske inom de »frigivna» områdena med mindre ålryssjor. Det torde nämligen inte kunna undgås, att i dessa redskap fångas även hummer; och att förutsätta att fiskaren skulle avstå från att tillgodogöra sig den olagliga delen av fångsten, sedan den väl vore i hans händer, är tydligen en underskattning av faran att falla i frestelse.

Sålunda hemställes,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition oförändrad.

b) av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Linders*, *Sjöblom*, *Norin*, *Sköld*, *Uddenberg* och *Björk*, som ansett utskottets utlåtande böra vara av följande lydelse:

Med utredningen i ärendet har avsetts — — — — samma ordning, som i redogörelsen iakttagits.

Såsom framgår av propositionen — — — — en framställning till Kungl. Maj:t av ovan antytt innehåll.

Vidkommande *Skånes västkust* — — — — Utskottet har med hänsyn härtill ansett sig kunna i denna del följa propositionen.

Lagändringen torde alltså nu böra avse — — — — Enligt den uppfattning, som framförts i motionerna I: 41 och II: 74, borde jämväl detta fiske undantagslöst frigivas. Ehuru ett frigivande av hummerfisket i dess helhet skulle komma att leda till större rubbningar i bestående förhållanden än förevarande förslag i övrigt och även medföra större ersättningskrav på staten, finner utskottet sig likväl böra förorda bifall till förevarande motioner. Vägande skäl torde nämligen tala därför. Ett frigivande av hummerfisket skulle förstärka den yrkesidkande fiskarebefolkningens ställning och därmed skapa ökade förutsättningar för ett tillgodogörande åt landet av havets rikedomar. På grund därav, att de fria fiskeplatserna för hummer ofta lära utgöras av trånga områden mellan strandägares fiskevatten, såsom i sund och fjordar samt mellan öar och holmar, torde dessutom, om fisket efter hummer förbehålles strandägarna, på många platser anledningar till tvister och misshälligheter mellan dessa senare och yrkesfiskarena komma att yppa sig och ett tillstånd skapas, som torde bli till stor skada för båda parter såväl som för ett rationellt utövande av fisket. Härtill kommer än vidare, att, då enligt förslaget fiske med rörlig redskap inom förevarande område är avsett att bli fritt för en var även å strandägares vatten och såsom rörlig redskap enligt vad nedan förordas även bör anses mindre ålryssjor, yrkesfiskarena skulle komma dels att

frestas till lagöverträdelser, då hummer fastnat i redskapen, och dels kunna utsättas för allehanda trakasserier.

I motionerna I: 113 och II: 123 har framhållits — — — — — därvid det i första rummet ställda alternativet till lagtext.

Vidkommande slutligen frågan — — — — — i denna del, som föreslås i motionerna I: 41 och II: 74.

Mot förslaget till lag — — — — — införas även i förstnämnda lagförslag.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag icke kunnat i oförändrat skick antagas av riksdagen och i anledning av motionerna I: 41 och II: 74, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 (nr 42 s. 1) om rätt till fiske.

Härigenom förordnas, att 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

I Norrbottens — — — — — och onsdag.

Vid de — — — — — skall dragas.

I Göteborgs och Bohus samt Hallands län äge varje svensk undersåte även eljest rätt att med rörlig redskap utöva fiske eller agntäkt vid annans strand; dock *gälle härvid* i avseende å det vatten, som finnes till och med etthundraåttio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, *följande undantag*:

fiske efter ostron vare strandägaren förbehållet;

I Göteborgs och Bohus samt Hallands län äge varje svensk undersåte även eljest rätt att med rörlig redskap, *vartill i förevarande fall hänföres jämväl mindre ålryssja*, utöva fiske eller agntäkt vid annans strand; dock *att* i avseende å det vatten, som finnes till och med etthundraåttio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager fiske efter ostron vare strandägaren förbehållet;

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

*i Vette, Tanums och Kville härad
have strandägaren allena rätt till fiske
efter hummer; dock att, där sådant
fiske vid stränderna av en ö och där-
till hörande holmar av ålder oklandrat
bedrivits jämväl av andra å ön boende
än strandägarna, därvid skall för-
bliva;*

*fisket efter hummer tillhör ock
strandägaren,*

*i Abyfjorden innanför en linje, som
tänkes dragen där kortaste avståndet
är mellan Skorvhuvud och andra
stranden,*

*i Brofjorden innanför en linje, som
tänkes dragen rätt åt öster från södra
änden av Rödhällorna, samt*

*i Gullmarsfjorden innanför en linje,
som tänkes dragen från Lindholmens
västligaste udde till sydligaste udden
av Finsbolandet.*

Där vid öppna havsstranden och utom skären de fiskande av ålder oklandrat med rörlig redskap utövat fiske eller agntäkt vid annans strand annorledes än i denna lag är medgivet, vare de vid sådan rätt bibehållna.

De, som efter ty i denna § sägs idka fiske vid annans strand, äge att nyttja stranden för landfäste och för sådan tillfällig uppdragning av redskap och båt, som för fiskets utövande är av nöden; svare dock för skada och intrång.

Har strandägare — — — — — det underhåller.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

2) (lika med utskottets förslag)

3) (lika med utskottets förslag)

4) (lika med utskottets förslag)

5) (lika med utskottets förslag)

c) av herrar *Boberg, Hedlund* i Häste och *Andersson* i Grimbo, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Den i Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslagna ändrade lydelsen av 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske innebär enligt utskottets uppfattning en ur principiella synpunkter betänklig och för stora grupper av rikets strandägande befolkning menlig rubbning av den svenska äganderätten, vartill kommer att lagändringen skulle skadligt inverka på fiskvården.

Såväl av 1894 års kommittébetänkande i ärendet som av den åt kammarkollegium den 8 maj 1911 uppdragna utredningen framgår, att någon sedan gamla tider bestående fast utbildad sedvanerätt i fråga om strandfiske med rörligt redskap icke förefunnits, varken för rikets kustlän i allmänhet eller för de kustlandskap, som under sjuttonde århundradet avträdde till Sverige. Detta negativa resultat av verkställda historiska undersökningar är med hänsyn till dåtida fiskeförhållanden och till den tidens mindre utvecklade äganderättsbegrepp icke ägnat att förvåna. Då det gäller ett principiellt ståndpunktstagande till den nutida äganderätten synes det ock vara en i allmänhet både oframkomlig och felaktig väg att grunda sitt omdöme på kameralhistoriska utredningar rörande ägande- och besittningsförhållandena under längre tillbaka liggande århundraden. Den moderna svenska äganderätten har genom sedvana och lagstiftning utbildats ur äldre tiders växlande och oklara rättsuppfattningar och den har härunder tagit den fasta form, som utgör dess inboende styrka och som ger den dess för nutidens ekonomiska liv nödiga stadga och trygghet. Ifrågasatta ingrepp i denna äganderätt böra bedömas mot bakgrunden av de rättsåskådningar, som lett fram till dess gestaltning i modern tid och med avseende fäst vid den osäkerhet och den skada, som sådana ingrepp skulle medföra för den moderna hushållningen. Med denna sin grunduppfattning kan utskottet i nu föreliggande fråga icke fästa något avseende vid den omständigheten, att på sin tid, vid sidan av 1852 års fiskeristadga, uppfattningar på en del håll sedvanemässigt gjorde sig gällande, att fisket vore mer eller mindre fritt för allmänheten. Det är fastmera rättsuppfattningarnas fortsatta utveckling under tiden därefter och de lagrum, i vilka denna uppfattning kommit till uttryck, som enligt utskottets mening böra vara vid ståndpunktstagandet till föreliggande kungl. proposition bestämmande.

Vid jämförelse med 3 § i gällande fiskelag innebär det nu framlagda förslaget, i vad det gäller rikets västra kust, en stark beskärning av de strandägande fiskarnas ensamrätt till fiske med rörligt redskap inom visst vattenområde vid sin strand. I propositionen meddelade upplysningar visa otvetydigt, att denna strandägarnas i lagen uttryckligen bekräftade rätt av dem tillägges alltjämt växande ekonomisk och principiell betydelse. Man har sålunda här framför sig ett för talrika mindre svenska jordägare verkligt betydelsefullt avgörande, vars utfall dessutom blir av stor prejudicerande vikt för riksdagens framtida ställning till jordägarerättsfrågor överhuvud taget. Det synes vid sådant förhållande uppenbart, att endast utomordentligt starka skäl av ej endast mera lokal men av rikspolitisk betydelse böra få motivera ett frångående av den grundsats om äganderättens orubbade upprätthållande, som riksdagen, ej minst under nuvarande skadliga tidsströmningar på detta område, med all makt bör hävda.

Vad då i propositionen anföres om icke strandägande fiskares nuvarande svårigheter på vissa delar av västkusten synes utskottet, ehuru i hög grad behjärtansvärt, likväl icke vara av sådan rikspolitisk natur som nyss nämnts. Dessa svårigheter bottna djupast i fiskerinäringens nuvarande allmänna betryck. Men detta betryck har mera generella och för flera länder, åtminstone i Nordeuropa, gemensamt verkande orsaker. Dessa orsaker äro av ekonomisk art och undanröjas icke genom författningsändringar och genom rubbningar av de olika fiskaregruppernas rättigheter i förhållande till varandra. Men även om, på sätt i propositionen utvecklas, de icke strandägande fiskarna, särskilt i Bohuslän, på grund av gällande förbud mot fiske med rörligt redskap i annans strandvatten se sina förvärvsmöjligheter i viss grad beskurna, så är det icke utrett och än mindre bestyrkt, att olägenheterna härav ur nationalekonomisk synpunkt väga tyngre än det intrång och de förluster, som de strandägande fiskarna skulle få vidkännas, därest den kungl. propositionen komme att av riksdagen bifallas. Så som fiskeförhållandena och prisbildningen på fiskerinäringens produkter under senare år gestaltat sig torde dessvärre den situationen hava uppkommit, att fiskarebefolkningen på västkusten blivit för talrik i förhållande till förvärvsmöjligheterna. Denna beklagliga disproportion mellan antalet yrkesutövare och utkomstmöjligheternas omfattning kan endast undanröjas genom ökad produktivitet inom fiskerinäringen, vilket naturligtvis ur alla synpunkter är det mest eftersträfvansvärda. Det är en illusion om man tror, att man genom en sådan ändrad fördelning av fiskefångstens resultat, som skulle bli en följd av den företagna lagändringen, skulle kunna uppnå någon väsentlig ändring till det bättre.

Även bör anmärkas, att det här rör sig om en lagändring till förmån för sådana icke strandägande fiskare, som icke kunna deltaga i storsjöfisket, d. v. s. det gäller icke, eller i varje fall icke i främsta rummet, unga och arbetsföra personer, utan mestadels äldre och klenare medlemmar av den ekonomiskt svagare fiskarebefolkningen. Det föreliggande problemet har därigenom mera karaktären av en socialpolitisk än av en ekonomisk fråga, och arbetet för de sistnämnda sämre ställda fiskarnas hjälpande bör hellre läggas efter vedertagna riktlinjer för den nutida socialpolitiken än taga formen av ur allmännare synpunkter olyckliga lagändringar. Ytterligare bör framhållas, att den föreslagna rätten för envar att, med visst undantag i fråga om ostron och hummer, fiska vid annans strand uppenbarligen måste leda till minskat intresse hos strandägarna för fiskevården med därav följande nedgång i fiskets avkastning. Mot en sådan utveckling till det sämre kan anställandet av ytterligare uppsyningsmän och kontrollanter icke i längden innebära någon verksam garanti. Slutligen bör tilläggas, att ingen överblick kan vinnas rörande de ekonomiska konsekvenserna av ett bifall till den kungl. propositionen. De ersättningar av statsmedel, som enligt lagförslaget skola utbetalas till strandägare för förlorade förmåner, kunna komma att bli ganska betydande.

Visserligen avser den ifrågasatta lagändringen endast förhållandena i Göteborgs och Bohus samt i Hallands län. Det synes emellertid utskottet tydligt, att ett sådant steg mot upplösning av äganderätten, som för dessa landsdelars

vidkommande nu föreslås, lätt kan leda till fortsatta steg på den inslagna vägen. I nu vid riksdagen väckta motioner har krav redan framställts på liknande lagändringar med avseende å ostkusten, och det är sannolikt, att dessa framställningar komma att upprepas med ökad styrka. Det torde bli svårt för riksdagen att framdeles ställa sig avvisande häremot, om riksdagen lämnat sin medverkan till den nu föreslagna lagändringen.

Utskottet finner till sist att större vikt än vad departementschefen anser bör tillmätas vad kammarkollegium i sitt yttrande den 27 maj 1927 anför om olämpligheten av en fiskerättslagstiftning i de delar, varom nu är fråga, utan att samtidigt eller tidigare en lagstiftning föreligger, som lämnar ledning för bestämmande av strandfastigheternas vattenområden.

Med åberopande av vad utskottet nu anfört får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 2 icke måtte av riksdagen bifallas.»

Stockholm 1928. **Kungl. Boktryckeriet**, P. A. Norstedt & Söner.
280873